

MỘT SỐ SUY NGHĨ VỀ ĐỔI MỚI CÔNG TÁC THI ĐUA TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

PHÙNG VĂN HÙNG*

1. Thi đua có vai trò quan trọng trong quá trình đấu tranh xây dựng đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Đây là vấn đề mang tính quy luật và thể hiện sự ưu việt của hoạt động xây dựng CNXH và bảo vệ Tổ quốc XHCN. Quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin cho rằng, CNXH đã tạo ra khả năng áp dụng thi đua một cách thật sự rộng rãi với quy mô mang tính chất quần chúng, thu hút đa số người lao động, khiến họ có thể thi thố bản lĩnh của mình, dốc hết năng lực, phát huy tài năng. Vì vậy, nhiệm vụ của nhà nước XHCN là phải tổ chức thi đua. Thực chất của thi đua XHCN là có những người làm việc tốt, có những người làm việc không tốt, lại có những người làm việc tốt hơn, mỗi người cần phải theo kịp những người làm việc tốt hơn và cố gắng đạt tới một sự tiến bộ mang tính phổ biến. Để đạt được sự tiến bộ đó, trong thi đua XHCN, những người tiên tiến giúp đỡ những người chậm tiến hơn theo tinh thần đồng chí.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt đánh giá cao tầm quan trọng của công tác thi đua. Người khẳng định thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua và những người thi đua là những người yêu nước. Quan điểm về thi đua yêu nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh rất dễ hiểu, dễ thực hiện, gần gũi và thân thuộc với mọi người dân. Rõ ràng, những ai tích cực, hăng hái thi đua, làm được nhiều việc tốt thì đó là những người yêu nước nhất; còn những ai thờ ơ, đứng ngoài cuộc các phong trào thi đua của đất

nước, của cơ quan, đơn vị, không có đóng góp gì, thậm chí còn gây nguy hại cho tập thể cơ quan, đơn vị thì không thể nói là yêu nước được. Như thế, một trong những tiêu chí quan trọng để xem xét tinh thần yêu nước của mỗi người là sự tham gia tích cực, có hiệu quả trong các phong trào thi đua, làm những việc tốt, ích nước, lợi dân.

Quán triệt quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về thi đua yêu nước, trong quá trình cách mạng, Đảng và Nhà nước ta đã tổ chức, phát động và cổ vũ nhiều phong trào thi đua. Các phong trào thi đua được phát động liên tục đã góp phần vào việc động viên đông đảo các tầng lớp nhân dân phát huy truyền thống yêu nước, ý chí kiên cường, bất khuất của dân tộc, lập nên những chiến công hiển hách trong hai cuộc kháng chiến chống đế quốc xâm lược cũng như trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay. Nhiều anh hùng, chiến sĩ thi đua tiêu biểu cho chủ nghĩa anh hùng cách mạng đã được Đảng, Nhà nước tuyên dương công trọng. Đó là những phong trào thi đua sâu rộng, nhận được sự hưởng ứng, tham gia tích cực của đông đảo các tầng lớp nhân dân, có sức động viên, lôi cuốn mạnh mẽ. Thi đua, khen thưởng đã trở thành động lực thôi thúc toàn dân đoàn kết, phấn đấu trong quá trình đấu tranh cách mạng. Công tác thi đua trong giai đoạn này đã làm tốt vai trò của mình, góp phần khích lệ, động viên hàng triệu khối

* Học viện Hành chính.

óc, con tim không quản gian khổ, hi sinh, cống hiến hết sức mình cho sự nghiệp cách mạng, góp phần vào thắng lợi của cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc, thống nhất đất nước.

2. Trong giai đoạn hiện nay, chúng ta đang tiến hành công cuộc CNH, HĐH đất nước, phấn đấu đến năm 2020, nước ta về cơ bản trở thành nước công nghiệp. Đó chính là những điều kiện cần thiết, là cơ sở vật chất của CNXH. Từ phương diện quản lý, chúng ta chấp nhận cơ chế thị trường có sự quản lý của Nhà nước với mục tiêu xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Trong kinh tế thị trường có vấn đề cạnh tranh. Cạnh tranh là yếu tố cơ bản của bất kỳ một nền kinh tế thị trường nào. Nâng cao sức cạnh tranh của hàng hóa, năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp và của cả nền kinh tế quốc dân trở thành vấn đề quan trọng không chỉ đối với mỗi doanh nghiệp mà còn đối với cả nền kinh tế quốc dân trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế. Chính việc đề cao cạnh tranh trong cơ chế thị trường làm cho công tác thi đua khen thưởng có lúc, có nơi bị xem nhẹ, dường như cạnh tranh có thể thay thế thi đua. Nhận thức sai lệch về thi đua và cạnh tranh dẫn đến việc thực hiện thi đua một cách hình thức, coi đó là sự “ban phát”, “phân giao chỉ tiêu”, “đến hẹn lại lên”, là sự nể nang, cào bằng, thi đua không thực chất nhưng cuối cùng vẫn được khen thưởng. Vấn đề đặt ra là cần nhận thức cho đúng vai trò, vị trí của thi đua và cạnh tranh, mối quan hệ giữa hai yếu tố. Cạnh tranh không thay thế, cũng không phủ định thi đua. Cạnh tranh cần phải kết hợp một cách chặt chẽ và nhuần nhuyễn với công tác thi đua. Cạnh tranh trong thi đua chính là nhằm đảm bảo sự công bằng, sự chính xác, sự nổi bật và như vậy, cạnh tranh sẽ nâng cao giá trị của thi đua, khen thưởng. Và việc phối hợp một cách hợp lý giữa thi đua và cạnh tranh sẽ là động lực kinh tế và chính

trị để thúc đẩy sự phát triển của đất nước.

Trong nền kinh tế thị trường, công tác thi đua, khen thưởng không thể chỉ bó hẹp trong hệ thống nhà nước như trước đây mà phải trở thành một hoạt động xã hội rộng lớn để thúc đẩy các nguồn lực phát triển. Đặc biệt, khi nước ta đã là thành viên của Tổ chức Thương mại Thế giới, để nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia thì mọi nguồn lực xã hội phải được phát huy từ khoa học - công nghệ đến các lĩnh vực sản xuất - kinh doanh, doanh nghiệp, doanh nhân... Sự phát triển của họ cũng phải được định hướng, tôn vinh, không chỉ làm giàu cho bản thân doanh nhân, doanh nghiệp mà còn vì lợi ích của xã hội, của cộng đồng, vì sự phát triển bền vững của đất nước. Như vậy, xã hội hóa công tác thi đua là một nhu cầu thực tiễn, không chỉ trong việc mở rộng đối tượng tham gia thi đua mà còn huy động thêm các nguồn lực cần thiết ngoài nguồn từ ngân sách nhà nước cho công tác thi đua.

Nhận thức rõ vai trò, ý nghĩa của công tác thi đua trong giai đoạn hiện nay, Đảng và Nhà nước đã kịp thời ban hành các văn bản hướng dẫn, chỉ đạo, đổi mới công tác thi đua; trong đó, có Chỉ thị 35/CT-TW ngày 03-6-1998 của Bộ Chính trị; Quốc hội ban hành *Luật Thi đua, Khen thưởng*, được sửa đổi, bổ sung năm 2005... Các văn bản hướng dẫn, chỉ đạo của Đảng và Nhà nước thể hiện tinh thần đổi mới tư duy, nhận thức, quan điểm, biện pháp tổ chức thực hiện các phong trào thi đua, coi thi đua là động lực mạnh mẽ trong quá trình phát triển đất nước. Thi đua nhằm khắc phục khó khăn, vượt qua thách thức, hoàn thành nhiệm vụ đề ra. Xác định thi đua là động lực, khen thưởng là ghi nhận, đánh giá công lao. Thông qua các phong trào thi đua, sự phấn đấu, nỗ lực của mỗi công dân, cán bộ, chiến sĩ được nhân lên thành sức mạnh của mỗi cơ quan, đơn vị, địa phương, đồng thời, tạo nên sự gắn kết

giữa các cá nhân, giữa cá nhân với tập thể, giữa các đơn vị với nhau. Mặt khác, sự cạnh tranh lành mạnh trong thi đua sẽ kích thích được năng lực, trí tuệ của mỗi thành viên, mỗi tập thể.

3. Để công tác thi đua được triển khai sâu rộng, có ý nghĩa thực tiễn và có tác động tích cực đến sự phát triển kinh tế - xã hội đất nước, trong thời gian tới, cần huy động nỗ lực của các ngành, các cấp, các lực lượng chính trị - xã hội thực hiện đồng bộ các giải pháp:

- Tiếp tục hoàn thiện thể chế quản lý nhà nước đối với công tác thi đua, khen thưởng. Mặc dù hệ thống văn bản quản lý nhà nước về thi đua, khen thưởng đã được quan tâm, xây dựng và ban hành, tuy nhiên, theo đánh giá của những người làm công tác tổ chức thi đua từ *Luật Thi đua, Khen thưởng* đến các nghị định hướng dẫn thi hành vẫn chưa bao quát và xử lý hiệu quả các vấn đề thực tiễn nảy sinh. Tiêu chí các danh hiệu thi đua còn chung chung, chủ yếu vẫn là định tính, ít các yếu tố định lượng. Danh hiệu thi đua của các ngành, các cấp hay của các tổ chức chính trị - xã hội cũng không có nhiều sự khác biệt. Đây là một trong những nguyên nhân làm cho công tác thi đua dễ đi vào hình thức, chung chung, không phân biệt được những cá nhân, tập thể thực sự tiêu biểu. Để khắc phục, cần cụ thể hóa các tiêu chí danh hiệu thi đua cho từng ngành, lĩnh vực, chú trọng đến những nét đặc thù trong công việc của ngành, lĩnh vực đó. Ví dụ, trong công tác của công chức hành chính nhà nước thường xuyên tiếp xúc, giao dịch với người dân, thực hiện chức năng phục vụ nhân dân thì sự đánh giá, hài lòng của người dân đối với công tác của công chức hành chính nhà nước phải là một trong những tiêu chí quan trọng khi xem xét, đánh giá, phân loại thi đua.

Ngoài ra, trong xu hướng xã hội hóa công tác thi đua, khen thưởng, cần khẩn

trương hoàn thiện hành lang pháp lý thông thoáng, minh bạch trong lĩnh vực này nhằm triển khai rộng rãi các phong trào thi đua đến các đối tượng xã hội, đồng thời, huy động các nguồn lực vật chất của xã hội phục vụ công tác thi đua, khen thưởng.

Kiện toàn tổ chức bộ máy làm công tác thi đua. Qua hơn 60 năm trưởng thành, tổ chức bộ máy quản lý công tác thi đua, khen thưởng đã phát triển từ trung ương đến địa phương. Mới đây, Ban Thi đua - Khen thưởng trung ương được chuyển về Bộ Nội vụ nhằm thống nhất và nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước. Tuy nhiên, cần tiếp tục kiện toàn tổ chức bộ máy làm công tác thi đua ở các cấp dưới, tạo nên hệ thống quản lý thống nhất, thông suốt từ trung ương đến cơ sở.

Bên cạnh công tác tổ chức, cần nâng cao năng lực, chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức làm công tác thi đua, khen thưởng. Thực tế hiện nay, chưa có một cơ sở giáo dục, đào tạo nào đào tạo nguồn nhân lực chuyên môn, chuyên sâu công tác thi đua, khen thưởng. Do vậy, đội ngũ cán bộ làm công tác thi đua, khen thưởng xuất phát từ nhiều ngành nghề, lĩnh vực, trình độ học vấn, kinh nghiệm công tác khác nhau, lại thường phải kiêm nhiệm nhiều nhiệm vụ. Sự trưởng thành, lớn mạnh của họ chủ yếu qua trải nghiệm thực tế công tác, qua nghiên cứu tài liệu và những lớp tập huấn nghiệp vụ ngắn hạn. Vì vậy, cần củng cố, kiện toàn đội ngũ cán bộ làm công tác thi đua thông qua quá trình tuyển chọn kết hợp với công tác đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ và sự động viên, khuyến khích tinh thần, vật chất xứng đáng, kịp thời.

- Đổi mới phương thức tổ chức thi đua. Các phong trào thi đua phải gắn kết với các biện pháp thi đua cụ thể, tránh tình trạng thi đua theo hình thức, không có kết quả thực tế. Bên cạnh những kết quả đạt được từ phong trào thi đua, cần phải đề cập đến

những hạn chế để rút kinh nghiệm và kịp thời khắc phục. Mục tiêu, nội dung thi đua phải sát thực, vừa có tính toàn diện vừa phải đột phá vào trọng tâm, trọng điểm trong công việc của mỗi ngành, mỗi cấp, mỗi cơ quan, đơn vị, địa phương. Chỉ tiêu thi đua phải cụ thể, phù hợp, được quần chúng đồng tình, hưởng ứng. Hình thức và cách tiến hành thi đua phải phù hợp với đặc thù công việc, nhiệm vụ của từng bộ, ngành, địa phương, đơn vị. Đánh giá thi đua cần thực hiện từ cơ sở một cách công khai, minh bạch, đảm bảo khen thưởng đúng người, đúng việc và kịp thời. Việc đánh giá không sát, không đúng sẽ gây trở ngại rất lớn cho việc tổ chức thi đua, tạo nên tình trạng chạy theo thành tích, làm biến dạng mục tiêu tốt đẹp của công tác thi đua. Bên cạnh việc xây dựng kế hoạch, mục tiêu, nội dung các phong trào thi đua, cần xây dựng quy chế kiểm tra, giám sát và chế độ trách nhiệm trong công tác thi đua. Những trường hợp báo cáo sai sự thật, để xuất khen thưởng không đúng cần phải được xử lý thích đáng.

- Tăng cường vai trò của công tác truyền thông, của các phương tiện thông tin đại chúng. Hiệu quả thiết thực của thi đua là tổ chức thành công việc nhân rộng các điển hình tiên tiến, tạo nên phong trào rộng lớn, mang ý nghĩa xã hội. Vì vậy, công tác thông tin, tuyên truyền, xây dựng mô hình, điển hình tiên tiến, phát hiện nhân tài, kịp thời biểu dương, khen thưởng có ý nghĩa rất quan trọng. Trong thời gian qua, báo chí, các cơ quan thông tin đại chúng đã tích cực tuyên truyền, phổ biến đến mọi tầng lớp nhân dân chủ trương, chính sách, các nhiệm vụ cụ thể của công tác thi đua. Một số cơ quan báo chí còn tổ chức các cuộc thi, biểu dương vật chất và tinh thần kịp thời cho các tấm gương người tốt, việc tốt, điển hình tiên tiến trên các lĩnh vực. Để tiếp tục khai thác tiềm năng của các cơ quan báo chí trong công tác thi

đua, khen thưởng, cần xây dựng hành lang pháp lý rõ ràng cho hoạt động này, đồng thời, có sự định hướng, sắp xếp, tổ chức một cách hợp lý để hoạt động này của các cơ quan báo chí bao quát các lĩnh vực của đời sống xã hội.

- Chú trọng đúng mức đến việc tôn vinh, khen thưởng các tập thể, cá nhân đạt các danh hiệu thi đua, tránh tình trạng làm qua loa, đại khái, “tâm thường hoá” việc trao thưởng trong một số cơ quan, tổ chức như hiện nay. Bên cạnh việc tôn vinh bằng các danh hiệu thi đua cao quý của Đảng và Nhà nước cần chú trọng đúng mức đến việc động viên, khuyến khích vật chất. Trước hết, cần tăng thêm nguồn từ ngân sách nhà nước cho công tác thi đua, khen thưởng, đồng thời, có cơ chế, chính sách (ví dụ như chính sách về thuế hay một số cơ chế ưu đãi khác cho các cá nhân, doanh nghiệp tổ chức các hoạt động hay đóng góp tài chính cho công tác thi đua, khen thưởng mang ý nghĩa xã hội) huy động các nguồn lực xã hội cho công tác này.

- Công tác thi đua, khen thưởng trong suốt chiều dài lịch sử Nhà nước ta có những lúc thăng trầm. Thực tế cho thấy, giai đoạn nào, Đảng và Nhà nước quan tâm chỉ đạo sát sao thì phong trào thi đua mang ý nghĩa xã hội rộng lớn, trở nên thực chất, có hiệu quả; giai đoạn nào Đảng và Nhà nước ít quan tâm, buông lỏng quản lý thì phong trào thi đua trong giai đoạn đó trở nên hình thức, không hiệu quả, khen thưởng không sát, không động viên, khuyến khích được phong trào. Vì vậy, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước đối với công tác thi đua, khen thưởng, quán triệt mục đích, vai trò, ý nghĩa của công tác này trong cán bộ, đảng viên, cấp ủy đảng, lãnh đạo chính quyền các cấp là thật sự cần thiết trong giai đoạn hiện nay. □